

PSYCHOPEDIE

Oldřich Müller

BARTOŇOVÁ, M., BAZALOVÁ, B., PIPEKOVÁ, J. *Psychopedie*. Brno : Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-161-4.

Na trhu s odbornou literaturou se v posledních letech začínají s železnou pravidelností objevovat publikace z oblasti speciálněpedagogické péče o osoby se specifickými potřebami (výjimkou není ani jedna ze specializací tohoto oboru – psychopedie). S tímto nárůstem by logicky měla vzrůstat také jakási supervize, která bude nejen zpětnou vazbou pro autory, ale hlavně jistou garancí obsahové správnosti zmíněných titulů. Za dílčí formu oné supervize lze do jisté míry považovat rovněž zveřejňované recenze. Také tato recenze je takto míněna a z výše jmenovaného důvodu publikována.

Publikace „Psychopedie“ autorek Bartoňové, Bazalové a Pipekové byl napsána jako učebnice k distančnímu vzdělávání. Tomu odpovídá i její formální stránka, která dostatečně zohledňuje požadavky kladené na texty tohoto druhu. Ke snadné orientaci čtenáře slouží dnes již tradiční ikony, graficky zvýrazněné části textu, přehledná strukturace kapitol, slova na okraji – k lepšímu „vstřebání“ obsahu zase slouží klíčová slova, cíle učiva, průvodci studiem, závěrečná shrnutí, kontrolní otázky a úkoly atp. Po této stránce lze konstatovat, že všechno „funguje“ a má svoji logiku.

Obsah publikace je přizpůsoben cílové kategorii, pro níž je určen, tedy studentům pregraduálního či postgraduálního studia speciální pedagogiky zaměřených na psychopedii. Dle klasického psychopedického schématu je také členěn. V šesti hlavních kapitolách je tak postupně probírána problematika tzv. teoretického základu psychopedie (včetně vymezení, postavení v systému věd, základní terminologie – trochu mimo běžný rámec teoretického základu jsou zde zmíněna lidská práva a společenské postavení osob s mentálním postižením), edukace osob s mentálním postižením, dospělost osob s mentálním postižením, problematika Downova syndromu a autismu. I zde lze obecně konstatovat, že jsou naplněny minimální potřebné požadavky a že je vše koncepčně a do jisté míry (viz níže) i odborně v pořádku.

Dále bych si dovolil (jak bylo předestřeno) uvést několik lehce kritických připomínek k obsahu některých kapitol. Zejména...

Kapitola s názvem „Psychopedie“ probírá pojetí tohoto vědního oboru, zařazení do systému věd, terminologické vymezení a trochu nad rámec (jak již bylo uvedeno) lidská práva osob s mentálním postižením. První moje připomínka se váže k pojetí oboru a jeho předmětu. Je sice pravda, že byla v minulosti psychopedie často pojímána v tzv. užším významu, čili jako pedagogika osob s mentálním postižením, nyní však již by toto mělo přestávat platit (jak nás učí změna paradigmatu i praxe) a měli bychom chápat obor širěji. Další moje připomínka se týká předloženého pojetí mentální retardace. Na straně 13 je správně uvedeno, že se jedná o postižení vrozené, nicméně na straně 14 je zmiňována „získaná mentální retardace – demence“. S tímto rovněž nelze souhlasit. Měli bychom se držet mezinárodně uznávaných norem (v tomto případě MKN – 10), a pokud tak učiníme, nelze směřovat mentální retardaci s demencí – jedná se o úplně odlišné kategorie (s odlišnou etiologií, symptomy, potřebami směrem ke speciálním pedagogům atp.).

Kapitola s názvem „Teoretická východiska“ probírá charakteristiku osob s mentálním postižením, klasifikaci mentální retardace, vývoj osob s mentálním postižením a vztah společnosti k nim. Zde bych připomínkoval volné nakládání s termíny mentální postižení a mentální retardace (dokonce v názvech podkapitol).

Kapitola s názvem „Dospělost“ probírá období dospělosti jedinců s mentálním postižením, jejich pracovní uplatnění a péči v systému sociálních služeb. Zde bych měl jistou výhradu k nedostatečnému vymezení dospělosti. Domnívám se, že tento fenomén je daleko „košatější“, než je uvedeno (například sociální role dospělého může být založena na pobytu v zaměstnání, na ukončení docházky do formálního vzdělávacího systému atp.).

Tolik připomínky k obsahu. I přes ně mohu však závěrem konstatovat: smysluplnost a význam text „Psychopedie“ má – přinejmenším pro naplnění účelu, pro něhož byl primárně vytvořen.

Oldřich Müller, Mgr., Ph.D.
Katedra speciální pedagogiky PdF UP
Žižkovo nám. 5
771 40 Olomouc
tel.: 585 635 310
e-mail: omuller@centrum.cz